

Muusikateatrite olulisim lüli on orkester

RO Estonia orkestri 115. aastapäeva kontsert Estonia kontserdisaalis. Kavas: Wagneri avamäng ooperile “Nürnbergi meisterlauljad”, Sumera “Kolm sonetti William Shakespeare’i tekstidele”, Sibeliuse 3. sümfoonia. RO Estonia poistekoor ja sümfooniaorkester, dirigent [Arvo Volmer](#), Helen Lokuta, näitleja Indrek Sammul.

Olulised sündmused Tallinna ja Tartu kultuurielus on toimunud ikka lähestikku, nii ka kummagi kutselise teatri ja orkestri sünd. Kui eestlastest asjaarmastajate sümfooniaorkestri asutas Aleksander Läte Tartus juba 1900. aastal, korraldades populaarseid rahvakontserte, siis 1904. aastast juhatas Tallinnas Estonia seltsi juures orkestrikontserte Otto Hermann. Tema käe all sündis 1906. aastal seoses kutselise [Estonia teatri](#) loomisega ka orkester, mis oli esialgu küll vaid 16-liikmeline. Selle kutselise Estonia orkestri esimene avalik kontsert toimus 5. märtsil (ukj) 1907, mida peetakse tänase [rahvusooper Estonia](#) 90-liikmelise sümfooniaorkestri sünnipäevaks. Samuel Lindpere moodustas [Vanemuise teatri](#) juurde kutselise orkestri 1908. aastal, nii et [Vanemuise](#) orkestril seisab suur aastapäev peagi ees. Estonia orkestri tähtpäevakontserdi kava võimaldas muusikuil end avada kõige erinevamal moel, nii nagu see ju neil tavapäraselt kulgebki eripalgelistel etendustel õhtust õhtusse. Wagneri kogu orkestrit haarav ülivõimas avamäng oli esitatud sedavõrd suurejoonelise ülistusega, et (kontserdi avanud Ukraina hümn järel) tekkis refleks püsti tõusta! Aga Lepo Sumera “Kolme soneti” lummuses olen lausa tänini, sest ooperiorkestril on eripärane võime tabada teksti ja muusika tundeküllaseid nüansse, sulandades sõnaja helivarjudesse jäävaid allhoovusi ning tundekaari. Kogu esituskoosseisu (solist, lugeja, poistekoor, orkester) ansambllisus oli ideaalilähedaselt haakuv nii läbipaistva faktuuri peenetundlikes fraseeringuis (millised õhulised, tugihelini värelevalt lainetavad glissando'd sonetis nr 104!) kui dirigendi voolitud jõulistes, kogu orkestrit haaravais tundepuhanguis (lausa traagilisena sonetis nr 90 ja kirgastumiseni jõudvalt sonetis nr 8). Kuidas küll see muusika kõnetab tänases ajas, mil maailmas on kadunud rõõm ärkavast kevadest ja tuleb vastu seista suurele kurjusele! Kuid rahu saab tulla vaid sinna, kust on kadunud hirm. Siin tulebki appi aja

Muusika

36

Teater Vanemuine
Rahvusooper Estonia
Estonia teater
Arvo Volmer
Teater

kulgemist kandev muusika. Sonetid puudutavad inimelu eri tahke: “Mu sõber, aeg ei vananda su ilu” (nr 104), “Sa vihka mind, ja kohe praegu, sest praegu käib maailmaga mul riid” (nr 90), “Miks muusika teeb nukraks sind, kes ise ju oled muusika?” (nr 8). Mõistan täielikult, miks Arvo Volmer on soovinud seda teost korduvalt ette kanda, sest tegu on tõepoolest ühe Eesti muusika sügavaima helijäljega.

Estonia orkestri tähtpäevakontserdi lõpetas Sibeliuse rahvusromantiline 3. sümfoonia, mille lõpuosa justkui kaosest võidukasse kristallisatsioonini viiv koraalilaadne kooda tõi meiegi külma kevadesse võidukat rahuootust.

Muusikateatri kõige olulisem lüli on orkester, kandes igat etendust selle esimesest helist kuni viimseni. Minge teatrisse ning vaadake ja kuulake, kas on võimalik, et orkester jääb märkamatuks? Orkester annab esitatavale sellise mõjujõu, milleni ei küündi ei sõnad ega tantsusammud. Orkestranti võib aga pidada omamoodi muusikaliseks polüglotiks, sest vähemalt mina küll ei ole veel kuulnud, et teatris keegi räägiks, nagu ta oleks Händeli-, Mozarti-, Verdi-, Wagneri-, Raveli-, Tüüri- või Sumera-mängija. Pillimehele pannakse partii puldile ja ta mängib seda. Etenduse lõppedes jagatakse aga lilli (enamasti) vaid solistidele - õnneks siiski ka dirigendile, kes on ju igas etenduses kindrali auastmes. Soovin Estonia orkestrile pikka iga!

Ene Pilliroog, muusikateadlane